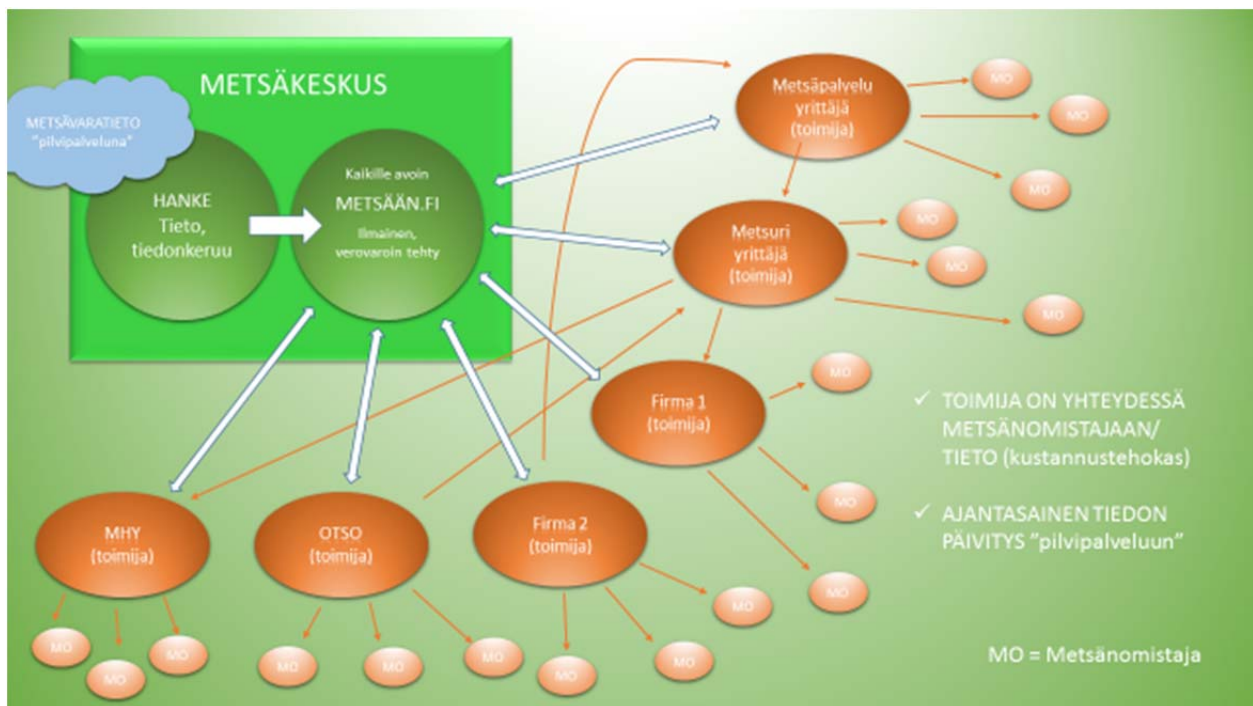

Elinvoimaa metsistä (EME)

Ammatillista koulutusta ja tiedotusta koskeva hanke

2012 - 2014

Loppuraportti

25.2.2015

Suomen metsäkeskus, Häme-Uusimaa

SISÄLLYS

1	HANKKEEN PERUSTIEDOT	4
2	HANKKEEN YHTEENVETO.....	5
3	HANKKEEN TAVOITTEET	5
3.1	Metsänomistajien neuvonta.....	5
3.2	Metsänomistajien koulutus	6
3.3	Yrittäjyyden vahvistaminen.....	6
3.4	Vaikuttavuuden seuranta.....	7
4	HANKKEEN TOTEUTUS JA TULOKSET	7
4.1	Hankkeen viestintä	7
4.2	Metsänomistajien neuvonta.....	8
4.3	Metsänomistajien koulutus	10
4.4	Yrittäjyyden vahvistaminen.....	11
4.5	Vaikuttavuuden arviointi	13
4.5.1	Konsultin valinta	13
4.5.2	Tulosten yhteenveto	14
4.6	Toteutuksen organisaatio ja yhteistyökumppanit.....	15
4.6.1	Hallinnoija ja toteuttajat	15
4.6.2	Vastuuhenkilöt.....	15
4.6.3	Hankkeen toteuttajat	15
4.6.4	Ohjausryhmä	15
5	KUSTANNUKSET JA RAHOITUS.....	16
5.1	Budjetti.....	16
5.2	Kustannukset.....	17
5.3	Yksityisrahoituksen maksajat	19
6	RAPORTOINTI JA SEURANTA	19
7	TOTEUTUSOLETUKSET JA RISKIT	19
7.1	Arvio etukäteen.....	19
7.2	Arvio hankkeen lopussa	19

8	LIITTEET	20
8.1	Vaikuttavuusarvioinnin raportti	20
8.2	Selvitys metsäpalvelujen tuotannosta ja nykytilasta	21
8.3	Metsäyrittäjyyden vahvistaminen.....	22
8.4	Koulutustilasto	23
8.5	Kustannuserittely	27
8.6	Metsäsektorin aluetalousvaikutuksia Päijät-Hämeessä.....	28

1 HANKKEEN PERUSTIEDOT

Nimi	Elinvoimaa metsistä (EME)
Hankkeen numero	17871
Ohjelma	Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelma 2007–2014
Toimintalinja	Maa- ja metsätalouden kilpailukyvyyn parantaminen
Toimenpide	Ammatillista koulutusta ja tiedotusta koskevat toimet
Hankkeen kohdealue	Alueellinen
Kunnat	Asikkala, Hartola, Heinola, Hollola, Hämeenlinna, Kärkölä, Nastola, Padasjoki, Sysmä

Hallinnoija ja toteuttajat

Elinvoimaa metsistä -hankkeen hallinnoijana ja vastuullisena toteuttajana toimi Suomen metsäkeskuksen Häme-Uusimaan alueyksikkö. Hankkeen osatoteuttajina toimivat myös Metsänhoitoyhdistys Päijät-Häme ja Lahden seudun kehitys LADEC Oy, jonka nimi oli 31.12.2012 asti Lahden Alueen Kehittämisyhtiö Oy – LAKES.

2 HANKKEEN YHTEENVETO

Elinvoimaa metsistä -hankkeen tarkoituksena oli metsänomistajien aktivointi, jolloin markkinoille tulisi lähipuuta ja metsäalan yrittäjille töitä. Tavoitteena oli, että hankkeen tuloksena alueen metsänomistajat olisivat tietoisia uusista sähköisen palvelun mahdollisuuksista ja hyödyntäisivät niitä metsänhoitotöissä ja puukaupassa. Toimintamallia pilotoitiin Päijät-Hämeen kunnissa.

Hankkeen toiminta jakautui neuvontaan, koulutukseen ja yrittäjyyden kehittämiseen. Toimijoiden keskinäisestä kilpailuasetelmasta huolimatta hankkeessa käytiin rakentavaa keskustelua toiminnan kehittämisestä. Metsäkeskus nähtiin kilpailuneutraalina toimijana, joka voi aktivoida metsänomistajia ja luoda puumarkkinoille hyvät toimintaolosuhteet.

Hankkeen tulokset osoittavat, että metsänomistajien aktivoinnilla saadaan lähipuuta liikkeelle. Neuvotut metsänomistajat tekivät hakkuuilmoituksia 100.000 kuutiometrin eli 3,7 miljoonan euron edestä. Määrä oli kuusi prosenttia vuotuisesta hakkuumäärästä, vaikka hankealue oli valmiiksi intensiivisen metsänkäytön piirissä. Suoran vaikutuksen ohella hanke aktivoi myös toimijoita, jotka tehostivat omaa markkinointiaan.

Sähköisten palvelujen käytön osalta ei onnistuttu yhtä hyvin. Hanke toteutui murrosvaiheen aikana, jolloin vanha sähköinen palvelu poistui käytöstä ja uudessa ei vielä ollut vastaavia toiminnallisuuksia. Metsänomistajien ikärakenne ja tiukka tietosuoja hidastivat metsävaratiedon käyttöä sähköisessä asiointissa, koska tietojen jakaminen vaatii metsänomistajan valtuutuksen. Kaikki toimijat olivat kuitenkin sitä mieltä, että metsävaratieto voi tehostaa toimijoiden työtä olennaisesti ja että sen saaminen käyttöön on avainasia.

Vaikuttavuusarviointi osoitti, että metsävaratieto saadaan parhaiten hyödyttämään metsänomistajia ja aluetaloutta antamalla se tasapuolisesti, avoimesti, reaaliaikaisena ja maksutta kaikkien toimijoiden käyttöön. Metsäpalvelujen tuottavuutta ja alan yrittäjyyttä voidaan parhaiten lisätä tehostamalla verkkopalveluja, jotka joka tapauksessa ovat tulossa alalle. Nopea toiminta antaisi kilpailuetua kilpailijamaihien nähden.

Metsäomistajien suuntaan Metsäkeskus ei tavoittele pitkäkestoista asiakassuhdetta vaan etsii metsänomistajia, jotka tarvitsevat herättelyä metsiensä käyttöön. Tavoitteena on varmistaa, että metsänomistaja tekee päätöksiä tietoisena metsänsä mahdollisuuksista. Tärkein asiakastyön väline on Metsään.fi. Kansallisessa metsästrategiassa 2025 linjataan, että Metsään.fi-palvelusta kehitetään pitkällä tähtäyksellä avoin tiedonvälitys- ja asiointiportaali. Jatkossa on tärkeää, että puukaupan toimijat osaavat hyödyntää metsävaratietoa tehokkaasti omassa toiminnassaan.

3 HANKKEEN TAVOITTEET

3.1 Metsänomistajien neuvonta

Metsäomistajien neuvonnan toteuttajana oli Suomen metsäkeskuksen Häme-Uusimaan alueyksikkö. Neuvonnan kohderyhmänä olivat metsänomistajat, joilla on metsissään käyttämättömiä mahdollisuuksia.

Neuvonnan määrällisenä tavoitteena oli:

- saada 1400 työkohdetta (metsänhoito ja hakkuut) verkkopalveluihin

- neuvoa 700 metsänomistajaa, joista pääosa on tilakäynnin muodossa
- neuvontasuorite muutettiin työpäiviksi seuraavasti: $3h * 700 / 8 = 263$ pv

Metsäkeskuksen oli määrä rekrytoida tarvittavat neuvojat, joilla olisi mahdollisimman hyvä osaaminen. Hanke olisi onnistuessaan valtakunnallinen pilotti, joten soveltuvin osin hankeideaa voitaisiin käyttää muualla Suomessa seuraavan rahoitusohjelmakauden aikana.

Suunniteltiin kohderyhmän valintamenetelmä, joka hyödyntäisi Metsäkeskuksen metsävara- ja asiakastietoa. Ensisijaisesti oli määrä valita alueita, joilla on ajantasaista kuvioittaista metsävaratietoa. Kaikilla kriteerit täyttävillä metsänomistajilla olisi kuitenkin mahdollisuus tilakäyntiin tai puhelinneuvontaan.

Tilakäynnit kirjattiin Metsäkeskuksen asiakasjärjestelmään. Asiakkaalle oli määrä tarjota mahdollisuus Metsään Palstat -palvelun käyttöön, jolloin toimijat pääsivät tekemään tarjouksia ja voitiin odottaa, että työ tulee tehdyksi. Neuvojat osallistuisivat myös koulutettavien rekrytointiin ja koulutustilaisuuksien toteutukseen.

3.2 Metsänomistajien koulutus

Metsänomistajien koulutuksen järjestäjänä oli Metsänhoitoyhdistys Päijät-Häme. Koulutustilaisuuksien toteutukseen osallistuvat metsänhoitoyhdistyksen johdolla muutkin toimijat. Koulutuksen kohderyhmänä olivat metsänomistajat, joiden metsissä on käyttämättömiä mahdollisuuksia.

Tavoitteet

- hankkeen oli määrä toteuttaa noin 50 eri tilaisuutta, tapahtumaa, kilpailua ja koulutusta.
- suoritepäiviä tuli olla vähintään 51 prosenttia koulutussuoritteiden kokonaismäärästä

Metsänomistajille tuli järjestää koulutustilaisuuksia, joiden tavoitteena on antaa tietoja metsien mahdollisuuksista ja parantaa valmiuksia niiden hoitoon. Koulutustilaisuudet tuli jakaa alueen eri osiin, jolloin saavutetaan mahdollisimman monta metsänomistajaa. Koulutusta oli määrä markkinoida kirjeillä ja puhelimitse. Myös Metsäkeskuksen tuli markkinoida koulutustilaisuuksia neuvonnan yhteydessä.

Koulutusten keskeisenä menetelmänä oli käynnissä olevan työmaan käyttäminen opetuskohteena. Metsänomistaja sai tietoa esimerkiksi kyseessä olevan työlajin merkityksestä, hinnasta, työlajista ja mahdollisuudesta omatoimiseen toteutukseen. Lisäksi metsänomistajille järjestettiin omatoimisen metsätöiden toteutuksen koulutuksia, mm. metsänuudistamisessa ja taimikonhoidossa.

3.3 Yrittäjyyden vahvistaminen

Yrittäjyyden vahvistamisessa toteuttajana oli Lahden seudun kehitys LADEC Oy. Tämän osatehtävän päätavoitteena oli pitää huoli siitä, että sähköisille metsäpalvelujen tarjottimille tulevat työt löytävät tekijänsä. Työn tuli olla kannattavaa, kustannustehokasta ja kehittyvää muuttuvien tarpeiden mukaan jatkossakin.

Kohderyhmänä olivat kaikki metsäpalveluja tuottavat yritykset, elinkeinonharjoittajat ja alan järjestöt. Kohderyhmän tuli tarkentua työkokonaisuuden ensimmäisessä vaiheessa.

Osatehtävän tavoitteena oli:

- työllisyyden lisääminen
- liikevaihdon kasvu
- kannattavuuden paraneminen metsäpalveluja tarjoavien erilaisten yritysten joukossa
- palvelujen kehittäminen asiakkaan ja kannattavuuden näkökulmasta.

Hankekauden tavoitteet:

- Raportit ja analyysit, 3 kpl
- Liiketoimintasuunnitelmat, 15 kpl
- Yritys tai liikeidea alueellisesta toiminnasta, 1 kpl

Toimenpiteet koko hankekaudella:

- tehdään selvitys metsäpalvelujen tuotannosta ja nykytilasta
- valmistelutyö sähköisen palvelualustan käyttämiseen
- palvelualustojen testaaminen ja palvelumyynnin ohjaaminen sekä suositusten laatiminen tarjousten ja asiakassopimusten avulla
- systemaattinen käyttäjäkokemusten kerääminen yritysraporttien avulla
- kokemusten esittely seminaarien tms. avulla yrityksille ja muille alan palvelutuottajille
- suositusten laatiminen toimenpiteiksi liiketoimintasuunnitelmien kehittämiseksi
- suositusten laatiminen sähköisten palvelualustojen kehittämisestä yrittäjyyden näkökulmasta
- erilaisten palvelutuotantomallien kehitystyö palvelujen tuotekehitys projektissa tehtyjen havaintojen pohjalta

3.4 Vaikuttavuuden seuranta

Vaikuttavuuden seurannan oli määrä toteuttaa soveltuva tutkimusorganisaatio tarjouskilpailun perusteella budjettivaruksen (20.000 euroa) mahdollistamassa laajuudessa. Tavoitteena oli selvittää hankkeen vaikutuksen Päijät-Hämeen aluetalouteen. Mahdollisena toimenpiteenä oli alueen vertailu Kanta-Hämeeseen. Tarjouskilpailun voittaja suunnittelee yksityiskohtaiset toimenpiteet voittaneen tarjouksen pohjalta.

4 HANKKEEN TOTEUTUS JA TULOKSET

4.1 Hankkeen viestintä

Hankeella oli verkkosivut, joita pidettiin ajan tasalla. Hankkeen päätyttyä sivut siirrettiin osoitteeseen <http://www.metsakeskus.fi/hankkeet/paattyneet-hankkeet>. Seminaarien myötä verkkoon kertyi viestinnällisesti kiinnostavaa aineistoa, joten sivut pidetään palvelussa parin vuoden ajan hankkeen päättymisestä lukien.

Hanke järjesti seuraavat seminaarit:

- Lähipuun huippuseminaari 18.10.2012
- Talousmetsien mahdollisuudet käyttöön 19.3.2013
- Verkkopalvelut metsänomistajan apuna 26.3.2013
- Yrittäjyys, kannattavuus ja digitalisaatio 6.11.2013
- Elinvoimaa metsistä -hankkeen loppuseminaari 2.12.2014.

Hanke sai kohtalaisesti mediajulkisuutta paikallisesti, alueellisesti ja jopa valtakunnallisesti. Esillä ei yleensä ollut niinkään itse hanke vaan teema, joka kulloinkin haluttiin nostaa esiin. Tästä voi päätellä, että hankkeen aihepiiri oli toteutuksen aikana meneillään olevana murroskautena hyvin ajankohtainen, vaikka toisaalta tietty etunoja sisällössä vaikeutti toteutusta. Poikkeuksena oli

loppuseminaari 2.12.2014, jolloin esiteltiin hankkeen tulokset ja samalla myös vaikuttavuusarvioinnin tulokset.

Hankkeen toimijat toteuttivat vuoden 2014 alkukuukausina ohjausryhmän päätöksen mukaisesti koulutuskiertueen, joiden yhteydessä tiedotettiin hankkeesta ja markkinoitiin neuvontaa. Kiertueen organisoivat Metsäkeskus ja eri toimijat osallistuivat vuorollaan tilaisuuksiin. Kiertuetta markkinoitiin lähettämällä kutsukirjeet Metsäkeskuksen asiakasjärjestelmän kautta ja 13 tilaisuuteen osallistui lähes 300 metsänomistajaa.

4.2 Metsänomistajien neuvonta

Ensimmäiseen kohderyhmään valittiin maanomistajat, joilla ei ole ollut metsällistä toimintaa vähään aikaan. Ajateltiin että tämän ryhmän neuvonnalla saataisiin parhaiten vaikuttavuutta.

Metsänomistajien poiminta tehtiin seuraavilla kriteereillä:

- pinta-ala yli viisi hehtaaria
- ei hakkuita tai kestävän metsätalouden rahoituslain mukaisia suunnitelmia viimeisen viiden vuoden aikana
- ajantasainen metsävaratieto.

Kriteerien perusteella löytyi vain noin 200 metsänomistajaa. Päijät-Hämeen alue on intensiivisen metsätalouden aluetta, joten useimmilla tiloilla on ollut toimintaa viime vuosina. Osasyynä löydettyjen metsänomistajien vähäisyyteen oli se, että ajantasaista metsävaratietoa oli vasta runsas kolmannes julkaistuna poimintahetkellä vuoden 2013 alussa.

Kohderyhmälle lähetettiin kirjeet, jossa kerrottiin hankkeesta ja siihen liittyvästä neuvontakäynnistä. Kirjeen jälkeen soitettiin asiakkaalle, jolloin päästiin sopimaan jatkosta. Kaikille soitettiin mutta vain noin puolet tavoitettiin. Puhelimeen vastanneista suuri osa halusi neuvontakäynnin ja tältä ryhmältä saatiin myös kauppakohteita verkkoon.

Koska kattavaa, valmista metsävaratietoa oli vain Sysmästä ja Hartolasta painottui neuvonta näihin kuntiin. Muista kunnista aineistoa oli hajanaisesti ja niiden osalta aineisto perustui Metsäkeskuksen tekemään tilakohtaiseen suunnitelmaan. Suunnitelman teon yhteydessä metsäkeskus oli jo neuvonut näitä asiakkaita ja yleensä niissä metsänomistajat olivat aktivoituneet jo aiemmin.

Koulutuskiertueen ja laajan kirje- ja puhelinkampanjan jälkeen neuvontakäyntejä pyydettiin lopulta lähes kaikenlaisille tiloille. Lähes kaikista tiloista Metsäkeskuksella oli jonkinlaista metsävaratietoa, vaikka se ei olisikaan ollut vielä Metsään.fi-palvelussa julkaistuna. Jos ei ollut mitään aineistoa niin käytettiin vain ilmakuvaa ja tilanrajoja apuna neuvonnassa. Joissain tapauksissa päivitettiin keskeneräistä metsävaratietoa. Neuvonnassa edettiin asiakkaan ehdoilla, usein käytiin koko tila läpi mutta paljon oli myös niitä asiakkaita, jotka halusivat neuvoja tiettyjen metsäkuvioiden käsittelyyn.

Alussa keskityttiin aika suoraviivaisesti sähköisten palvelujen esittelyyn ja kauppakohteiden saamiseen verkkoon. Kun tuli esille, että kovin moni ei innostunut verkkokaupasta, muutettiin neuvontataktiikkaa. Asiakkaiden kanssa otettiin ensin esille käytännön toimenpiteet ja vasta sitten sähköinen kaupankäynti. Etusijalle nostettiin asiakkaan aktivointi riippumatta siitä, millä tavalla hän halusi myydä puunsa.

Vuoden 2013 aikana neuvonnan kysyntä oli laimeaa, joten markkinointia tehostettiin. Jo edellä mainittujen koulutuskiertueen yhteydessä lähetettiin 5000 markkinointikirjettä ja aloitettiin tiivis puhelinkampanja. Puukauppa kävi vilkkaana, mikä sekin osaltaan lisäsi mielenkiintoa tilaisuuksia ja neuvontakäyntejä kohtaan. Markkinointi tehoi vähitellen ja neuvojille tuli paljon yhteydenottoja suoraan maanomistajilta. Nämä neuvontakäynnit olivat antoisia metsänomistajille ja neuvojille. Aitoon asiakastarpeeseen perustuva tilanne tuotti parhaat tulokset.

Kevään 2014 aikana puhelinkampanjan vastuuhenkilöt siirtyivät tekemään asiakaskäyntejä, jotta toimitusajat pysyisivät kohtuullisina ja kaikki käynnit ehdittäisiin tehdä. Vuoden 2014 neuvonta kohdistui pääosin kahdelle valmiille laserkeilausalueelle: Hämeenkoski ja Hartola-Sysmä. Jossain määrin saatiin tilauksia myös Heinolasta, Asikkalasta ja Padasjoelta.

Neuvonnan tulos	Tavoite	Tulos
Puhelinkontaktointi		1328
Puhelinneuvonta	300	750
Henkilökohtainen neuvonta	400	290
Kauppakohteita verkkoon	1400	389

Hankkeen neuvonnan määrälliset tulokset.

Tulosten valossa voidaan todeta, että neuvonnan määrällinen tavoite, joka oli 700 metsänomistajaa, toteutui ja jopa ylittyi selvästi. Tosin puhelinneuvonnan osuus oli suurempi kuin alussa arvioitiin. Tilakäyntien kysyntä ei hankkeen alussa ollut erityisen hyvää.

Toinen tavoite, joka on 1400 kauppakohteen saaminen verkkoon, ei sen sijaan toteutunut läheskään. Vuoden 2014 kesäkuun lopussa oli kauppakohteita verkossa yhteensä 389 eli noin 54.000 m³. Neuvonnan volyymistä huomattava osa tehtiin vasta tämän jälkeen eli vuoden 2014 toisella vuosipuoliskolla.

Metsään Palstat –palvelu, jota hanke käytti, poistui käytöstä 30.6.2014. Tilalle lanseerattiin uusi Metsään.fi-palvelu, mutta siinä ei hankkeen loppukauden aikana vielä ollut vastaavaa ominaisuutta eli työkohdevälitystä.

Alunperin kauppakohteita koskeva tavoitteenasettelu oli jälkeinpäin arvioiden liian korkea. Tavoite asetettiin aiempien neuvontahankkeiden kokemusten perusteella, joissa ei kuitenkaan ollut mukana konkreettinen kaupankäynti sähköisessä palvelussa, vaan paremminkin työtarpeiden toteaminen ja toteutuksen alulle saattaminen. Metsänomistajien saaminen omatoimiseen verkkokauppaan oli yllättävän vaikeaa.

Toisaalta hanke sai huomattavan määrän puukauppakohteita verkkopalveluun, jonka käyttö Päijät-Hämeessä oli aivan uutta. Metsään Palstat -pilotoinnin tuloksia, jotka kuvaavat tilannetta 30.6.2014:

- myytyjä kohteita 178 kpl, 323 ha, 26119 m³
- myynissä kohteita 144 kpl, 205 ha, 15200 m³
- vanhentuneita kohteita 67 kpl, 132 ha, 12899 m³.

Hakkuutilastojen valossa huomataan, että hankekaudella on Päijät-Hämeen hakkuiden määrä lisääntynyt. Vaikuttavuusarvioinnissa selvitettiin, mikä on hankkeen osuus lisäyksestä. Neuvotuilta

tiloilta poimittiin metsänkäyttöilmoitukset, jotka oli tehty neuvontakäynnin jälkeen. Huomionarvoista on, että vaikutusaika jäi lyhyeksi, koska neuvonta painottui vuodelle 2014 ja poiminta tehtiin jo lokakuussa 2014. Silti hakkuuilmoituksia tuli lähes 100.000 kuutiometrin eli 3,7 miljoonan euron edestä. Se on noin kuusi prosenttia vuotuisesta hakkuumäärästä. Huomattava määrä metsähoitotöitäkin saatiin liikkeelle, mutta niiden tarkempi määrä saadaan raportoinnin hitauden vuoksi selville vasta hankkeen päätyttyä.

Hanke sai aikaan kasvatushakkuita 755 hehtaaria ja uudistushakkuita 242 hehtaaria. Hakkuumäärä oli hakkuumäärä 94.082 kuutiometriä, joka vastaa 3.705.000 euron kantorahatuloa. Henkilökohtainen konsultaatio tehtiin 290 metsänomistajalle, joista 107 teki metsänkäyttöilmoituksen. Pieni osa hakkuista toteutui hankealueen ulkopuolella, koska neuvotulla metsänomistajalla oli etäpalstoja muualla. Kyseisen puumäärän korjuun ja kaukokuljetuksen työllisyysvaikutus on 27 henkilötyövuotta.

Näyttää siltä, että neuvonnalla oli kysyntää ja vaikutusta, mutta kaupankäynnin siirtämiseen verkkoon oli korkea kynnyks. Puukaupalla on pitkät perinteet, vakiintuneet menettelytavat ja metsänomistajakunta on melko ikääntynyttä. Eri toimijoilla on omia sähköisiä palvelujaan, joihin kanta-asiakkaiden kohteita kanavoidaan. Metsänhoitoyhdistyksen valtakirjakauppa siirtyi vuoden 2013 aikana Puumarkkinat.fi-palveluun. Myös puunostajilla on omia, pitkälle kehittyneitä verkkopalvelujaan.

Päijät-Hämeen metsien käyttöaste oli jo maan korkeimpia, joten hakkuiden lisääminen oli haasteellista. Neuvonnalla ja metsänomistajien aktivoinnilla oli merkittävä vaikutus, vaikka se ei kanavoitunutkaan suoraan kauppakohteiksi verkkoon vaan toimeksiannoksi vakiintuneille palveluntarjoajalle.

4.3 Metsänomistajien koulutus

Koulutuksia järjestettiin metsänomistajille kaikkiaan 31 kappaletta, joissa tavoitettiin lähes 750 metsänomistajaa (tavoite 700). Oppilastyöpäiviä tehtiin 406, mikä vastaa 8 tunnin työpanosta, kun tavoitteena oli vähintään 268. Osallistujista alle 40-vuotiaita oli 6 %, naisia 24 % ja miehiä 76 %.

Vuosi	Tapahtumia, kpl	Osallistujat, kpl	Kesto, h	Oppilastyöpäivät	< 40 v, kpl	Naiset, kpl	Miehet, kpl
2012	10	294	56,5	178,0	12	64	230
2013	9	201	38	104,9	13	46	155
2014	12	252	47	122,7	18	66	186
Yhteensä	31	747	141,5	405,6	43	176	571

Koulutuksiin osallistui toistuvasti samantyyppisiä henkilöitä: eläkeläisiä ja aktiivisia metsänomistajia, joilla on kiinnostusta ja tietämystä metsäasioissa. Nuoret olivat vähemmistönä osallistujissa. Hankesuunnitelmassa koulutuksia rajattiin vain metsänomistajille, joilla on metsissä käyttämättömiä mahdollisuuksia. Käytännössä koulutuksiin jouduttiin ottamaan kaikki kiinnostuneet ilman tällaista tarveharkintaa. Toisaalta tekemätöntä työtä on melkein kaikkien metsissä.

Yleisesti koulutuksia pidettiin mielenkiintoisina, hyvin toteutettuina ja asiantuntevasti järjestettyinä. Metsänomistajan sanoin "aina oppii jotakin uutta". Kerätyssä palautteessa Tulosta metsänomistuksesta -verotilaisuuksia pidettiin monipuolisina, vaikka osa oli sitä mieltä, että asioita käsiteltiin pinnallisesti. Moni oli tullut pelkästään metsäverotuksen takia ja piti muita asioita tarpeettomina.

Koulutusten sisältöä ja rakennetta muutettiin hankkeen kuluessa ohjausryhmän linjausten mukaisesti. Osaltaan muutokset vähensivät osallistumishalukkuutta, jota olisi ollut pois jätetyissä koulutuksissa, kuten esimerkiksi omatoiminen metsänhoito. Kaikkiaan jouduttiin osallistujapulan vuoksi perumaan viisi koulutusta. Metsänomistajille on tapahtumia, retkeilyjä ja koulutustarjontaa paljon eri tahojen järjestämänä, joten osallistujia ei riitä kaikkialle.

Kaikkien koulutusaiheiden kantavana teemana pyrittiin pitämään metsätalouden ja metsänhoidon kannattavuutta. Kannattavuus ei kuitenkaan ole päällimmäisenä mielessä useallakaan metsänkasvattajalla, joten asian ”syöttäminen” metsänomistajille piti tehdä vaivihkaa, epäsuorasti. Jos koulutus nimettiin suoraan talousteemalla, niin osallistujamäärä väheni heti.

Kun metsänhoitoyhdistyksen toimihenkilöt olivat yhteydessä metsänomistajiin koulutusten puitteissa, he tekivät samalla metsänomistajille kyselyä koulutustarpeista ja -kiinnostuksesta. Kyselyä tehtiin runsaalle tuhannelle metsänomistajalle. Heistä valtaosaa (yli 80 %) kiinnostivat puukauppaan liittyvät asiat. Metsänhoitotoimiin liittyvät asiat kiinnostivat noin puolta vastaajista: nuoren metsän hoito tai ensiharvennus kiinnosti 45 prosenttia ja varhaisperkaus tai taimikonhoito 60 prosenttia vastaajista. Metsänomistajan mahdollisesti saamat tuet kiinnostivat 35 prosenttia vastaajista.

Välillisesti metsätalouden kannattavuuteen vaikuttavat tekijät, kuten tieasiat, kunnostusojitus ja lannoitus kiinnostivat vain 6-14 prosenttia metsänomistajista. Omistusjärjestelyt olivat mielessä 11 prosentilla ja metsätilan myynti viidellä prosentilla vastaajista. Metsäluonnonhoito, suojele, maisemanhoito ja erikoishakkuut kiinnostivat 10 prosenttia vastaajista.

Toimijoiden yhteinen markkinointi järjestettävistä tilaisuuksista olisi saanut olla tehokkaampaa. Koulutuksien lehti-ilmoittelu paikallislehdissä ei ole kovin kustannustehokasta, sillä kulut ovat korkeat osallistujaa kohti. Henkilökohtaiset kutsukirjeet ovat tehokkaita, mutta ne pitää tehdä massapostituksena kaikille alueen metsänomistajille. Tällaiseen moninkertaiseen postitukseen hankkeen resurssit eivät riittäneet. Tekstiviestit ovat toimivia, mutta ne menettävät nopeasti tehonsa liiallisesti lähetettynä ja asiakkaalta tulee voi tulla rajoituksia viestien suhteen.

Koulutustilasto ja tietoja hankkeen järjestämisestä metsänomistajien koulutustilaisuuksista on liitteessä 8.4.

4.4 Yrittäjyyden vahvistaminen

Metsäpalveluihin liittyvä yrittäjyys oli projektin toteutusaikana murroksessa. Muutoksia tapahtui metsäpalvelujen tuotantotavoissa, organisaatioissa ja metsäalaa koskevassa lainsäädännössä. Yrittäjyyden vahvistaminen aloitettiin vuoden 2012 joulukuun lopussa projektisuunnitelman tarkennustyöllä toimenpiteiden tasolle ja asiantuntijoiden kilpailutuksella.

Tarjouspyyntöön vastasi kaksi hyvin ehdot täyttävää kilpailijaa: Projects House Häkli Oy alihankkijanaan Timo Rajajärvi Tmi ja Metsätalouden kehittämiskeskus Tapio. Ensisijaiseksi toimittajaksi valittiin hinnan ja alan palveluyrittäjätuntemuksen vuoksi Häkli Oy. Käytännön asiantuntijatyön toteutuksista vastasivat Pekko Häkli ja Timo Rajajärvi erillisten työsuunnitelmien ja niihin perustuvien toimeksiantojen perusteella.

Ensimmäiseksi tehtiin selvitys, jonka nimeksi tuli ”Selvitys metsäpalvelujen tuotannosta ja nykytilasta”. Se on raportin liitteenä 8.2. Raportissa kartoitetaan metsäpalvelutuotannon tila ja

projektin toiminta-alueen yritykset. Yrityksiä oli noin 80. Niistä valittiin muutama pilotoimaan Metsään.fi-palvelua ja antamaan projektin tarvitsemia muita tietoja ja näkökulmia.

Pilottiyritysten tilanne kartoitettiin yrityskohtaisesti. Metsään.fi-palveluun alkoi kertyä metsävaratietoa ja alkoi olla mahdollista kokeilla alustan toimivuutta. Yritykset saivat ensin opastusta Metsään.fi-palvelun käyttöön ja kokeilivat sitä sitten. Pilottiyrittäjien kanssa pidettiin kehityspalavereita yhteistyössä Metsäkeskuksen kanssa.

Pilottiyrityksiin pidettiin tiiviisti yhteyttä. Saatu kokemus auttoi hahmottamaan alan yritysten ansaintalogiikkaa ja pääsemään hyvään käsitykseen siitä, mikä vaikuttaa oleellisesti metsäpalveluyrityksiin:

- Metsään.fi-palvelu avoimuus ja selailulupakysymys
- metsävaratiedon määrä palvelussa
- suurimpien puunostajien lisääntyvä yhteistyö tietojärjestelmien kehittämisessä
- meneillään oleva metsäpalvelujen tuotantotapojen muutos eli alihankintaketjujen edelleen kehittyminen.

Tavoitteena oli keskittyä Metsään.fi-palveluun ja sen kehitystyön tukemiseen. Näin ollen oli tarkoituksenmukaista, että analysoitiin tarkemmin neljä metsäpalvelujen tyypillistä tuotantotapaa. Ne olivat:

- Metsänhoitoyhdistys – metsäpalveluyritys/metsuriyrittäjä
- Puunhankintayhtiö - metsäpalvelun alueyrittäjä/metsäpalveluyritys
- Toimihenkilömetsäpalveluyrittäjä – metsuriyrittäjä
- Puunkorjuuyritys – metsäpalveluyritys.

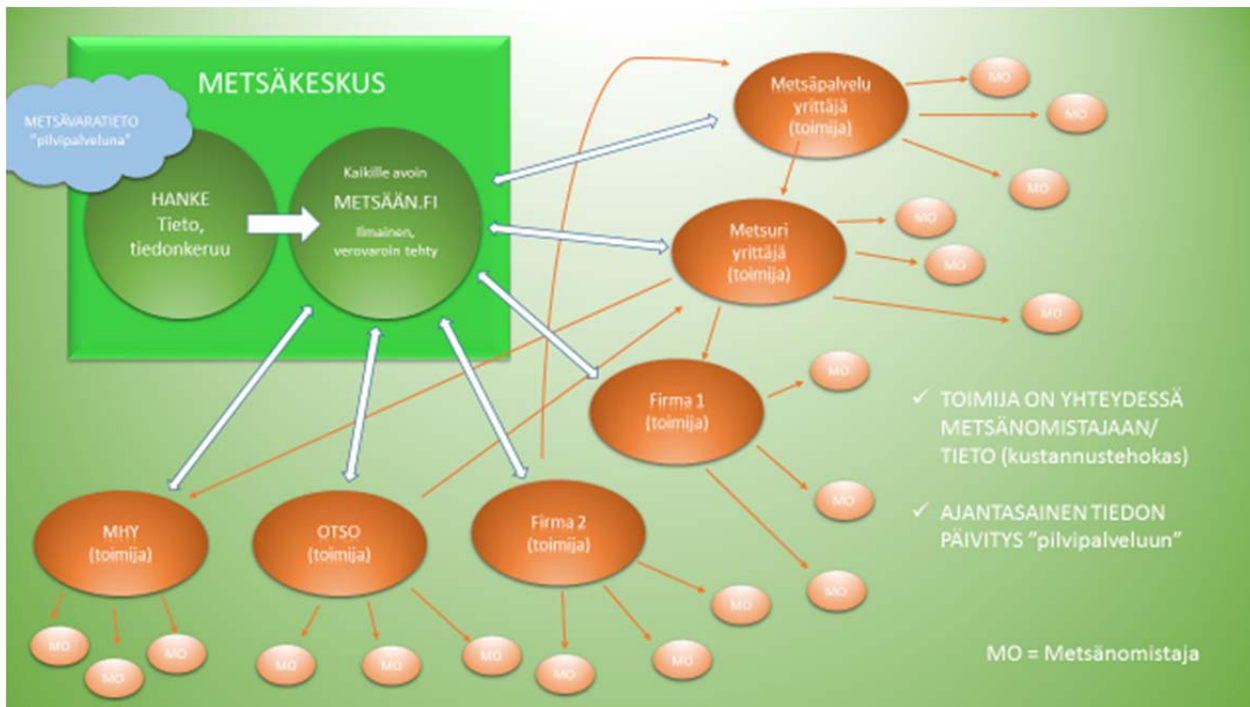
Yritykset valittiin ja niistä tehtiin aineisto. Aineiston pohjalta haettiin tilastotietoja, jotta voitiin varmistaa havaintojen yleistettävyyttä. Yrityksiä autettiin saamaan tietoja ja kokemuksia Metsään.fi-palvelusta ja niille annettiin tietoja palvelun tulevaisuudennäkymistä, jolloin metsävaratietoa on kattavasti saatavissa. Metsään.fi-palvelun kehittämisestä syntyi työn aikana ehdotuksia. Alustan kehitystyötä on alan yrittäjien mielestä ehdottomasti jatkettava, jotta mikä tahansa yritys pystyisi asioimaan suoraan ja riippumattomasti markkinatalouden ehdoilla metsänomistajien eli asiakkaidensa kanssa. Metsään.fi-alustasta tulisi tehdä portaali.

Keskeisin haaste on järjestelmän tekeminen avoimeksi, jolloin sitä voidaan käyttää liiketoiminnan tukena. Riittävää avoimuutta tarkoittaa se, että yritykset pystyvät erottamaan metsää omistavat potentiaaliset asiakkaat kaikkien metsänomistajien joukosta ja voivat saada yhteyden näihin asiakkuuden mahdollisuuksien selvittämistä varten. Tämän tulisi onnistua suoraan ja puunostajien toiminnanohjausjärjestelmien kautta.

Kyseisen järjestelmän avoimuus tekee alan toiminnasta markkinalähtoisempää ja alentaa uuden yrityksen markkinoille tuleminen kynnystä. Samalla tehokkaan toiminnan hallitsevat toimijat saavat yhä paremmat mahdollisuudet kannattavuuden kehittämiseen yhdistämällä uusia asiakkaita ja uutta työtä avoimen järjestelmän avulla monitahoisesti. On tutkittava, mitä on minimissään oltava avoimena tietona jokaisesta metsälöystä. Avoimuuden lisääminen tekee myös järjestelmän kehittämisen helpommaksi. Metsänomistaja hyötyy suoraan alenevien hintojen kautta oman metsätaloutensa kannattavuuden paranemisena.

Avoimuutta voidaan lisätä muuttamalla metsätietolakia. Mietitään tarkoin mitä voidaan avata julkisiksi tiedoiksi kaupparekisterin tapaan. Tätä kautta järjestelmästä vastuussa oleva Metsäkeskus pystyy kehittämään Metsään.fi-palvelun elinkeinotoiminnan edistäjäksi. Metsätaloussuunnitelmat tulevat jatkossa kattamaan huomattavasti nykyistä pienemmän osan metsistä kustannussyistä. Toisaalta metsävaratiedon päivitys tullaan tekemään laserkeilauksella

tai muulla vastaavalla kustannustehokkaalla tavalla siten, että tiedon laatu ei metsälötasolla ole metsätaloussuunnitelmien luokkaa mutta kuitenkin riittää yritysten ja pääosin metsänomistajien tarpeisiin.

Kaavio Metsään.fi-palvelun roolista tietolähteenä metsäpalvelualan toimijoille ja metsänomistajille

Kattava ja ajantasainen metsävaratieto kannattaa pitää julkisin varoin kunnossa jatkossakin, koska se tekee alan toimintaympäristön yritysystävälliseksi ja sellaiseksi, jossa menestyy nimenomaan kykyjen ja taitojen avulla palvelujen tuottajina.

Järjestelmän ylläpito ja tiedon tarkentamiseen avoimuus tarjoavat erinomaisen ja kustannustehokkaan mahdollisuuden asiakkuuksiin metsänomistajien ja yritysten välillä. Jos kuvan osoittamaan tiedon avoimeen siirtymiseen roolitukseen päästään, tulee puumarkkinoillekin tasaisempaa aktiivisuutta ja puu liikkuu Metsään.fi-palvelun avittamana. Avoimena palvelu on riittävän houkutteleva yrityksille ja kannattaa maksaa käyttömaksuja.

Tämän osan tarkempi erittely löytyy liitteistä:

- 8.2. Selvitys metsäpalvelujen tuotannosta ja nykytilasta
- 8.3. Metsäyrittäjyyden vahvistaminen.

4.5 Vaikuttavuuden arviointi

4.5.1 Konsultin valinta

Vaikuttavuuden seurannan toteuttamiseen varauduttiin hankkeen alusta kirjaamalla neuvonnasta yksityiskohtaiset seurantatiedot asiakasjärjestelmään. Hanke teki vaikuttavuusarvioinnin hankintapäätöksen 11.3.2014 ohjausryhmän linjauksen mukaisesti. Tarjousten jättöaika päättyi 5.3.2014 ja niitä saatiin kolme kappaletta. Tarjouksen jättivät kaikki tarjouspyynnön saaneet organisaatiot:

- Metsätalouden kehittämiskeskus Tapio
- TTS - Työtehoseura ry

- Vision Hunters Oy.

Tarjoukset arvioi kolmihenkinen ryhmä, johon kuuluivat aluejohtaja Antti Koskimäki, edistämispäällikkö Seppo Leinonen ja projektipäällikkö Kaj Lindh. Kaikki tarjoukset täyttivät tarjouspyynnön vaatimukset. Kilpailu oli tasaväkinen, mutta sen voitti Vision Hunters Oy, joka sai työn toteutustavasta ja konsultatiivisuudesta eniten pisteitä. Vision Hunters Oy:n kanssa solmittiin sopimus ja yritys aloitti työnsä huhtikuussa 2014 ja luovutti raporttinsa joulukuussa 2014.

Metsäkeskus täydensi kyselytutkimusta tekemällä selvityksen siitä, mikä hankkeen osuus hakkuiden lisäyksestä. Neuvotuilta tiloilta poimittiin metsänkäyttöilmoitukset, jotka oli tehty neuvontakäynnin jälkeen. Poiminnan tulokset esitetään kohdassa 4.2.

4.5.2 Tulosten yhteenveto

Elinvoimaa metsistä -hanketta arvioitiin interaktiivisin, henkilökohtaisin haastatteluin. Kohderymänä oli otos tilakäynteihin ja koulutuksiin osallistuneita metsänomistajia. Hankkeen toteuttajien haastatteluissa oli mukana projektin johto, tilakäyntejä tehneet neuvojat sekä hankkeen yrittäjyysosio (Ladec Oy). Rahoittajien ja hankkeen ohjausryhmän haastatteluissa oli puunostajia, metsänomistajien edustajia, ELY-keskus, säätiö ja kuntien edustus.

Tilalla tehty henkilökohtainen neuvonta on ollut tehokas tapa saada metsänomistajia aktivoitumaan puukauppaan ja metsänhoitotöihin. Tämä oli myös ollut hankkeen, sen toteuttajien ja rahoittajien tavoite. Vaikka tulokset olivat hyviä, oli vaikea arvioida hankkeen selvää osuutta, koska sen aikana toimintaympäristö muuttui, puukauppa kävi muutenkin varsin vilkkaana ja hankealueen metsävarat olivat jo lähes täydessä käytössä. Koulutustilaisuudet ja retkeilyt koettiin niin ikään erittäin positiivisina. Ongelmana oli aktiivisten, samojen asiakkaiden hakeutuminen tilaisuuksiin. Neuvonnalla saatiin heräteltyä myös passiivisia metsänomistajia.

Metsänomistajien osalta Metsään.fi-palvelun käyttö lisääntyi selvästi odotettua vähemmän. Tietoisuus palveluista oli melko hyvin olemassa, mutta kynnys aktiiviseen hyödyntämiseen hyvin korkealla. Epäsuorasti hanke ja sen verkkopalvelut aktivoivat kaikkia toimijoita tehostamaan markkinointiaan ja tämä heijastui metsänomistajiin. Metsään.fi osoittautui hyväksi työkaluksi metsäammattilaisille, mutta jossain määrin monimutkaiseksi ja vaikeakäyttöiseksi metsänomistajille.

Verkkopalvelujen käyttöönoton esteinä olivat metsänomistajakunnan korkea ikä, muutosvastarinta tietokoneen ja uusien ohjelmistojen käyttöön, palvelujen maksullisuus sekä hankalat ja monimutkaiset lupakäytännöt eri metsänomistusmuodoille. Selkeitä, nopeita hyötyjä palvelujen käyttöönotosta oli vaikea osoittaa. Moni metsänomistaja myös piti metsänomistusta pelkkänä harrastuksena. Puuttui ammattimainen suhtautuminen omaisuuden hoitoon. Asiakkaille suunnattuja verkkopalveluja tulee yksinkertaistaa huomattavasti.

Metsävaratieto saadaan parhaiten hyödyttämään metsänomistajia ja aluetaloutta antamalla se tasapuolisesti, avoimesti, reaaliaikaisena ja maksutta kaikkien toimijoiden käyttöön. Lakia tulee tältä osin muuttaa pikaisesti. Metsäpalvelujen tuottavuutta ja alan yrittäjyyttä voidaan parhaiten lisätä tehostamalla verkkopalveluja, jotka joka tapauksessa ovat tulossa alalle. Nopea toiminta antaisi kilpailuetua (kustannustehokkuutta) kilpailijamaihin nähden.

Vaikuttavuusarvioinnin raportti on kokonaisuudessaan liitteenä kohdassa 8.1.

4.6 Toteutuksen organisaatio ja yhteistyökumppanit

4.6.1 Hallinnoija ja toteuttajat

Elinvoimaa metsistä -hankkeen hallinnoijana ja vastuullisena toteuttajana toimi Suomen metsäkeskuksen Häme-Uusimaan alueyksikkö. Hankkeen osatoteuttajina toimivat myös Metsänhoitoyhdistys Päijät-Häme ja Lahden Seudun Kehitys LADEC Oy, joiden kanssa tehtiin tuensiirtosopimukset.

4.6.2 Vastuuhenkilöt

Hankkeen hallinnollisina vastuunhenkilöinä toimivat:

- Antti Koskimäki, aluejohtaja, Suomen metsäkeskus, Häme-Uusimaa
- Jari Yli-Talonen, toiminnanjohtaja, Metsänhoitoyhdistys Päijät-Häme
- Jukka Rantanen, toimitusjohtaja, LADEC Oy

4.6.3 Hankkeen toteuttajat

Hankkeen toteutuksen vastuuhenkilöinä toimivat:

- Kaj Lindh, projektipäällikkö, Suomen metsäkeskus, Häme-Uusimaa
- Mari Sarvaala, projektipäällikkö, Metsänhoitoyhdistys Päijät-Häme
- Petri Jalkanen, kehityspäällikkö, LADEC Oy

Hankkeen neuvojina toimivat Teijo Heiskanen, Mira Karejoki, Anna Kesämaa, Markku Kesämaa, Markus Marttila ja Jaakko Puputti. Koulutuksia toteuttivat Metsänhoitoyhdistyksen aluevastaavat toimihenkilöt.

Kirjanpidon yhteyshenkilönä toimi:

- Maarit Siekkinen, kirjanpitäjä, Suomen metsäkeskus

Kirjanpito palvelun tarjosi:

- Silta Oy / Kuntalaskenta Oy

4.6.4 Ohjausryhmä

Ohjausryhmään kuuluivat:

- Antti Koskimäki, Suomen metsäkeskus, Häme-Uusimaa, puheenjohtaja
- Timo Kukkonen, Hämeen ELY-keskus
- Pekka Salonen, Padasjoen kunta
- Veikko Iittainen, Suomen metsäkeskus
- Aapo Palonen, METO Metsäalan Yrittäjät ry
- Jari Yli-Talonen, Metsänhoitoyhdistys Päijät-Häme
- Asta Sarkki, Metsänomistajien liitto Etelä-Suomi
- Jussi Joensuu, Suomen Sahat ry:n jäsenyritykset
- Jussi Kölli, Metsäteollisuus ry:n jäsenyritykset, (2012-2013)
- Kimmo Verta, Metsäteollisuus ry:n jäsenyritykset (2014)
- Petri Tahvanainen, Metsäteollisuus ry:n jäsenyritykset

5 KUSTANNUKSET JA RAHOITUS

5.1 Budjetti

EME-hankkeen kehysbudjetti 2012 - 2014, euroa				
Toimija	Metsäkeskus	Metsänhoito-yhdistys	LADEC	Yhteensä
Yhteensä	315000	110000	75000	500000

EME-hankkeen rahoitus 2012 - 2014, euroa				
ELY / Maaseutuohjelma	Yksityisrahoitus			
450000	50000			500000

5.2 Kustannukset

Elinvoimaa metsistä -hanke (7871) kustannukset ajalta
24.5.2012 - 31.12.2014
projekti 20343002

	Alkup.kust.a rvio	Muutettu Kustannus- arvio	25.4.- 31.12.2012	1.1.- 30.6.2013	1.7.- 31.12.2013	1.1.- 30.6.2014	palkat varastosta	1.7.- 31.12.2014	Yht.	Kustannusarviota jäljellä
Suomen metsäkeskus										
Palkkakulut ja palkkiot	284590	256240	14669,2	32086,23	49899,87	80363,56		73855,86	250874, 72	5365,28
Ostopalvelut	32160	29010	2326,65	930	1439,21	8869,37		14635,03	28200,2 6	809,74
Vuokrat	0	0	0	0	0	0			0 0	0
Kotimaan matkakulut	33250	29750	445,15	3739,81	3911,05	12588,03		7301,12	27985,1 6	1764,84
Muut kustannukset	0	0	2053,53	169,85	108,95	5483,5		86,66	7902,49	-7902,49
Kokonaiskustannukset	350000 -35000	315000	19494,53	36925,89	55359,08	107304,46		95878,67	314962, 63	37,37
Mhy Päijät-Häme										
Palkkakulut ja palkkiot	75700	85700	23401,72	26455,38	12427,62	9255,07		15000,03	86539,8 2	-839,82
Ostopalvelut	2400	2400	1087,13	0	1376,45	200		775	3438,58	-1038,58
Vuokrat	1700	1700	972,36	0	126,21	226,62		66	1391,19	308,81
Kotimaan matkakulut	7750	7750	2438,77	1319,19	1190,68	1111,01		895,08	6954,73	795,27
Muut kustannukset	12450	12450	7105,13	1331,08	973,72	2293,44		588,78	12292,1 5	157,85
Kokonaiskustannukset	100000 10000	110000	35005,11	29105,65	16094,68	13086,14		17324,89	110616, 47	-616,47

Lahden seudun kehitys, LADEC OY

Palkkakulut ja palkkiot	10750	26650	1087,72	4164,61	5275,01	7877,02	10879,54	29283,9	-2633,9
								39730,4	
Ostopalvelut	33500	41400	10,49	18022,5	7797,5	13900	0	9	1669,51
Vuokrat		0	0	0	0	0	0	0	0
Kotimaan matkakulut	3300	6500	241,2	1345,85	1121,05	1492,96	1219,32	5420,38	1079,62
Muut kustannukset	2450	450	0	324,93	654,02	864,13	731,48	2574,56	-2124,56
								77009,3	
Kokonaiskustannukset	50000	75000	1339,41	23857,89	14847,58	24134,11	12830,34	3	-2009,33
	25000								

Kaikki yhteensä

Palkkakulut ja palkkiot	371040	368590	39158,64	62706,22	67602,5	97495,65	99735,43	366698,44	1891,56
								71369,3	
Ostopalvelut	68060	72810	3424,27	18952,5	10613,16	22969,37	15410,03	3	1440,67
Vuokrat	1700	1700	972,36	0	126,21	226,62	66	1391,19	308,81
								40360,2	
Kotimaan matkakulut	44300	44000	3125,12	6404,85	6222,78	15192	9415,52	7	3639,73
Muut kustannukset	14900	12900	9158,66	1825,86	1736,69	8641,07	1406,92	22769,2	-9869,2
								502588,43	
Kokonaiskustannukset	500000	500000	55839,05	89889,43	86301,34	144524,71	126033,9	43	-2588,43
Palkkakust. varastoon yht.				-3228,48	-16301,34		19529,77	-2625,8	
				86660,95	70000	144524,71	19529,77	123408,1	
Yksityirahoituksen osuus 10 %	50000	50000	5583,905	8666,10	7000,00	14452,47	1952,98	49996,2	3,74
								6	
Ely-keskukselta saatu tuki	450000,00	450000,00	50255,15	77994,86	63000,00	130072,24	17576,79	449966,32	-33,68
								111067,29	

Yksityistä osuutta laskutettu 50000 €.

5.3 Yksityisrahoituksen maksajat

Maksava organisaatio	Yhteyshenkilö	Euroa
Marjatta ja Eino Kollin Säätiö	Esko Kolli	20000
Harvestia Oy	Heikki Alanne	4000
Herralan Saha Oy	Touko Joutjärvi	1500
Koskitukki Oy	Jouni Vantaala	4000
Metsä Group	Petri Tahvanainen	5500
Stora Enso Metsä	Jussi Kölli	5500
UPM Metsä	Samuli Hujo	5500
Versowood Oy	Jussi Torpo	4000
	Yhteensä	50000

6 RAPORTOINTI JA SEURANTA

Hankkeen ohjausryhmä piti yhteensä yhdeksän kokousta. Lisäksi järjestettiin toimijapalavereita, neuvojapalaveri, koulutuspalaveri ja vaikuttavuusarvioinnin palaveri. Ohjausryhmän kokouksiin osallistuivat harkinnan mukaan myös hanketoimijat.

7 TOTEUTUSOLETUKSET JA RISKIT

7.1 Arvio etukäteen

Elinvoimaa metsistä -hankkeessa nähtiin etukäteen muutamia haasteista. Se kokosi puukaupan osapuolet yhteiseen kehittämishankkeeseen, vaikka samanaikaisesti kauppakohdetasolla vallitsi avoin kilpailu. Valmistelun aikana kuitenkin löydettiin kuitenkin yhteiset intressit, jotka eivät olleet ristiriidassa kilpailuneutraliteetin kanssa.

Lisäksi arvioitiin, että lyhyellä tähtäyksellä esimerkiksi myrskytuho, laaja hyönteistuhota tai muu puumarkkinoiden turbulenssi saattaisi haitata toimintaa ja vähentää asiakkaiden mielenkiintoa neuvontaan ja koulutukseen. Hankkeen päätarkoituksena oli kuitenkin toiminnan tason parantaminen pysyvästi ja pitkällä tähtäyksellä, joten hetkelliset pienehköt häiriöt eivät olisi kohtalokkaita.

Hankkeen tavoitteena oli uusien toimintamallien kehittäminen. Täsmällisiä tarpeita ei voitu etukäteen tietää, eikä näin lyhyen hankkeen puitteissa ehdittäisi tehdä suuria muutoksia. Kertyneitä kokemuksia oli kuitenkin tarkoitus hyödyntää valtakunnallisesti hankkeissa seuraavalla rahoituskaudella.

7.2 Arvio hankkeen lopussa

Hanke sai lähipuuta liikkeelle hyvin ottaen huomioon alueen ja tilanteen. Nostetta hankkeelle antoi puun hyvä kysyntä vuosina 2013 ja 2014. Verkkopalveluiden uusimisen aikataulu ei ollut etukäteen tiedossa. Hankekaudella tapahtuneet vaihdokset haittasivat toteutusta.

8 LIITTEET

8.1 Vaikuttavuusarvioinnin raportti

8.2 Selvitys metsäpalvelujen tuotannosta ja nykytilasta

8.3 Metsäyrittäjyyden vahvistaminen

8.4 Koulutustilasto

Elinvoimaa metsistä-hanke								
Mhy Päijät-Hämeen järjestämät mo-koulutukset								
Päiväys	Tapahtuma		Osal- listujat	Kesto	Oppilas- työpäivät	< 40 v	Naiset	Miehet
1.6.2012	Metsänomistajien metsätaitoilu, Sysmä	1	45	4	22,5	3	8	37
13.6.2012	Mynnälän arboretum, Sysmä	1	37	5	23,125	0	18	19
14.6.2012	Taimesta taloksi-retkeily, Heinola	1	40	6,5	32,5	2	11	29
2.10.2012	Raivaussahakurssi, Asikkala	1	11	8	11	1	4	7
4.10.2012	Raivaussahakurssi, Hartola	1	4	8	4	1	1	3
10.10.2012	Maakunnan metsäpäivä-metsätaito, Hollola	1	23	8	23	1	2	21
17.10.2012	Muokkauskoulutus, Nastola	1	9	3	3,375	3	1	8
23.10.2012	Muokkauskoulutus, Heinola	1	3	3	1,125	1	0	3
7.11.2012	Naisten metsäpäivä, Lahti	1	8	7,5	7,5	0	8	0
14.11.2012	Koneellinen th- ja ep-korjuu, Asikkala	1	114	3,5	49,875	0	11	103
VUOSI 2012 YHTEENSÄ		10	294	56,5	178	12	64	230
25.4.2013	Metsänviljelyn aloituspäivä, Vierumäki	1	18	3	6,75	0	4	14
22.5.2013	Metsänlannoitus, Asikkala	1	42	2	10,5	5	9	33
4.6.2013	Metsätuhot tutuksi-koulutus, Hollola	1	16	6	12	0	3	13
12.6.2013	Metsätaitokilpailut, Nastola	1	32	3	12	1	4	27
13.6.2013	Taimesta taloksi-retkeily, Heinola	1	37	7	32,375	5	14	23
4.10.2013	Torittulaisten metsäretki, Padasjoki	1	11	5	6,875	1	2	9
10.10.2013	Metsänomistajan sijoitusilta, Asikkala	1	9	3	3,375	0	3	6
18.10.2013	Eriakenteinen metsänkasvatus, Kärkölä	1	12	4	6	1	2	10
24.10.2013	Puunjalostuksen retkeily, Kärkölä	1	24	5	15	0	5	20
VUOSI 2013 YHTEENSÄ		9	201	38	104,875	13	46	155
3.2.2014	Tulosta metsänomistuksesta, Padasjoki	1	36	3	13,5	3	6	30
4.2.2014	Tulosta metsänomistuksesta, Hämeenkoski	1	17	3	6,375	2	5	12
5.2.2014	Tulosta metsänomistuksesta, Heinola	1	27	3	10,125	0	7	20
6.2.2014	Tulosta metsänomistuksesta, Hartola	1	22	2,5	6,875	4	8	14
7.2.2014	Tulosta metsänomistuksesta, Asikkala	1	26	3,5	11,375	1	8	18
10.2.2014	Tulosta metsänomistuksesta, Sysmä	1	25	3	9,375	1	5	20
12.2.2014	Tulosta metsänomistuksesta, Kärkölä	1	19	3,5	8,3125	1	6	13
3.6.2014	Metsätuhot, Asikkala	1	20	6	15	1	8	12
8.10.2014	Energiapuu, Nastola	1	25	6,5	20,3125	4	6	19
16.10.2014	Harvennushakkuut, Hollola	1	18	6,5	14,625	0	5	13
21.10.2014	Eriakenteinen kasvatus, Hollola	1	7	3,5	3,0625	0	0	7
21.10.2014	Omistusmuodot, Hollola	1	10	3	3,75	1	2	8
VUOSI 2014 YHTEENSÄ		12	252	47	122,6875	18	66	186
KAIKKI YHTEENSÄ		31	747	141,5	405,5625	43	176	571

Järjestettyjen tapahtumien kuvailu

Metsänomistajien metsätaitoilu 1.6.2012 Sysmässä ja 10.10.2012 Hollolassa. Sysmässä pidettiin metsänomistajien metsätaitokilpailut, jossa osallistujia oli niin nuorten, naisten kuin yleisessä sarjassa. Perinteinen ja vakiintunutta kohderyhmää kiinnostava tapa harjaannuttaa ja ylläpitää taitoa metsän ja puuston erilaisten tunnusten arvioinnissa. Osallistujia oli 45 henkilöä. Metsäkeskuksen järjestämään metsäpäivään Hollolaan koottiin metsänomistajia metsätaitoilua varten. Päivän ohjelmassa oli ajankohtaisia esityksiä metsäasioista sekä metsätaitokilpailut henkilökohtaisissa sarjoissa ja joukkueissa. Metsänhoitoyhdistys Päijät-Hämeen metsänomistajia osallistui päivään 23 henkilöä.

Vierailu Mynnilän arboretumiin Sysmään 13.6.2012. Metsänomistajien retki Mynnilän arboretumiin, jossa tutustuttiin ulkomaisten puulajien istutuksiin, eri Suomessa metsänkasvatuksessa hyväksytyjen alkuperien kasvuun ja menestykseen sekä visakoivun kasvatukseen. Osallistujia oli 38 henkilöä.

Taimesta taloksi-retkeily Heinolassa 14.6.2012. Metsän koko kiertoajan ja jalostuksen retki Vierumäelle, jossa käytiin TaimiTapion taimitarhalla tutustumassa taimien kasvatukseen, metsässä käytiin läpi metsänhoidon toimenpiteitä kiertoajalla, Versowoodin sahalla tutustuttiin sahalinjaan ja puuraaka-aineen kaikkinaiseen hyödyntämiseen sekä Koskisen Oy:n Herrala-talojen talotehtaalla puun jatkojalostukseen talonrakennuksen muodossa. Mukana oli 40 metsänomistajaa.

Käytännönläheiset raivaussahan käyttökoulutukset 2.10.2012 Asikkalassa ja 4.10.2012 Hartolassa kokosivat oppiin omatoimiseen työskentelyyn metsässä haluavia. Päivissä opetettiin tekniikkaa, välineiden käyttöä ja huoltoa sekä teoriassa taimikonhoidon merkityksestä metsässä. Opettajina olivat mhy:n metsuritaustaiset toimihenkilöt. Osallistujia oli yhteensä 15 henkilöä.

Muokkauuskoulutukset 17.10.2012 Nastolassa ja 23.10.2012 Heinolassa. Koulutuksissa kerrottiin teoriassa muokkauksen merkityksestä metsän uudistamisesta, eri muokkausmenetelmistä, vertailtiin niiden etuja ja huonoja puolia sekä kustannuksia. Maastossa käytiin katsomassa työmaakohteella Bräcke-laikkumätästystä. Kouluttajina toimivat Metsänhoitoyhdistyksen toimihenkilöt. Mukana kummassakin päivässä oli yhteensä 11 henkilöä.

Naisten metsäpäivä Lahdessa 7.11.2012. Kokeiluna oli pelkästään naisille suunnattu metsäaiheinen päivä. Aamupäivällä käytiin läpi Metsänhoitoyhdistyksen toimihenkilöiden toimesta puukaupan vaiheita ja prosessia. Lisäksi ohjelmassa oli Sibeliustalon esittely merkittävä puuarkkitehtuurin kohteena Suomessa, puun taitajien Propuu-keskuksen toiminnan esittely sekä UPM-Niemen toimintaan, tutkimukseen ja tuotekehitykseen tutustuminen. Mukana oli 8 metsänomistajaa.

Koneellisen taimikonhoidon ja energiapuun korjuun tulevaisuus-seminaari ja työnäytökset Asikkalassa 14.11.2012. Koulutuspäivä teoriassa ja maastossa työnäytöksinä, millaista kalustoa, millaisin kustannuksin ja millaisella korjuujäljellä on tarjolla koneelliseen taimikonhoitoon ja energiapuun korjuuseen. Päivään osallistui 114 henkilöä, jonka lisäksi työnäytöskohteella oli vielä rekisteröitymättömiä osallistujia.

Metsänviljelyn aloituspäivä 25.4.2013 Vierumäellä Taimi-Tapion taimitarhalla

Taimituotannon esittely ja kiertokäynti tarhalla. Istutusvälineet, istutustekniikan opastus, taimihuolto. Osallistujia 18 henkilöä.

Metsänlannoitusnäytös Asikkalassa 22.5.2013. Metsänlannoituksen merkitys teoriassa ja käytännössä, lannoitusvaikutuksen näkeminen puustossa. Näytöksessä nähtiin lannoitteiden helikopterilevitystä. Mukana YaraSuomi. Osallistujia 42 henkilöä.

Metsätuhot tutuksi -retkeily Hollolassa 4.6.2013. Teoriaosuudessa tutustuttiin tärkeimpiin metsien tuhon aiheuttajiin. Retkeilyllä nähdään maastossa erilaisia tuhokohteita, mm. kirjanpainaja parveiluaikanaan ja sen aiheuttamaa tuhoa. Lisäksi oli myyrätuhokohde, jossa toipuneiden ja uudelleen istutettujen taimien vuoksi kasvoi tuplataimikko. Kolmas tutustumiskohde oli tyvitervastautikohde (männyn juurikäppä) harvennusmännikössä, jollaisia kohteita Päijät-Hämeessä on vasta yksittäin. Osallistujia 16 henkilöä.

Metsänomistajien metsätaitokilpailut Nastolassa 12.6.2013. Metsätaitoilu on hyvä tapa tutustua metsään ja mittauksilla ymmärtää metsien kasvatusta, hoitotoimenpiteitä ja kiertoaika. Osallistujia 32 henkilöä.

Taimesta taloksi – puun elinkaaren retkeily Vierumäellä 13.6.2013

Taimitapion taimitarha: taimituotanto ja kiertokäynti tarhalla

Lähimetsässä kierros Metsänhoitoyhdistyksen vetämänä: metsän kasvatusta ja hoitotoimet eri vaiheissa kiertoaika

Versowoodin saha: toiminnan esittely, sahatavara ja muut tuotteet

Koskisen Oy, Herrala-talot: puunhankinta, puutavaran jatkojalostus taloksi

Mukana DanskeBank. Osallistujia 37 henkilöä.

Metsäilamat Vesivehmaan Jenkkapirtillä Asikkalassa 9.8.2013. Metsänhoitoyhdistyksen organisoima tapahtuma, joka kokosi metsäsektorin toimijat yhteiseen tapahtumaan esittelemään toimintaansa metsänomistajille. Asiaa ja huvia: näyttelyosastot, juhlapuheet, paneelikeskustelu lähipuusta, ruokailu, tanssit. Osallistujia-arvio 1200 henkilöä.

Torittulaisten metsäretki kruunun metsiin Padasjoella 4.10.2013. Alueellisesti järjestetty retki uusien metsäsuunnitelmien hyödyntämisen merkeissä ja metsän kasvatuksen vaiheisiin perehtyminen eri tavoin käsiteltyjen koealojen kautta Metsäntutkimuslaitoksen Vesijaon tutkimusmetsissä. Osallistujia 11 henkilöä.

Metsänomistajien sijoitusilta Asikkalassa 10.10.2013 puukaupan, kiinteistönvälityksen ja sijoitusobligaation merkeissä. Esiteltiin metsänomistajille eri mahdollisuuksia varallisuuden hallintaan. Osallistujia 9 henkilöä.

Erirakenteisen metsän kasvatusta Kärkölässä 18.10.2013. Uuden metsälain tarjoamaan jatkuvan kasvatuksen mahdollisuuksiin perehtyminen ja käytännön toteutukseen. Asiantuntijana Metsäntutkimuslaitoksen tutkija Sauli Valkonen. Luento ja erirakenteisen kasvatuksen metsäkohteilla käynti. Osallistujia 12 henkilöä.

Puunhankinnan ja -jalostuksen retkeily Kärkölään 14.11.2013. Vierailulla perehdyttiin Koskitukin ja Koskisen Oy:n toimintaan: puunhankinta, hakkuutyömaalla käynti, tukin vastaanottoon tutustuminen, esittelykierros sahalla ja vaneritehtaalla. Osallistujia 24 henkilöä.

Tulosta metsänomistuksesta -koulutukset helmikuussa 2014 (metsäverokoulutus, 7 tilaisuutta), joissa käsiteltiin niin tuulivoimaa, sijoittamista, uudenlaista euromääräistä metsäsuunnitelman työkalua, metsäverotusta, metsään.fi-palvelua ja puunostajien ajankohtaisia teemoja. Nämä koulutukset tavoittivat 172 osallistujaa.

Metsätuhot tutuksi -retkeily Asikkalassa 3.6.2014. Koulutus järjestettiin samalla kaavalla kuin edellisenä vuonna: kirjanpainaja ja muut tuhot, asiantuntijana Metla ja Metsäkeskus. Maastossa nähtiin kirjanpainajan lisäksi muita tuhokohteita. Mukana 20 henkilöä.

Risukosta tuottavaksi metsäksi- energiapuun korjuu ja käyttö, Lahden seudulla 8.10.2014. Osallistujia 25 hlöä.

- Nuoren metsän hoito, korjuukohteet, käytännön toteutus; mhy:n energiapuuneuvojat
- Kemera-tuet ja korjuujälki; Mikko Kallioinen, Metsäkeskus
- Työmaakäynti nuoren metsän hoitokohteella
- Energiapuun käyttö: vierailu LahtiEnergian Kymijärven voimalaitoksella

Metsästä pakkaukseksi - puunjalostuksen retkeily Lahden seudulla 16.10.2014. Osallistujia 18 hlöä.

- Harvennushakkuut: metsän kasvatuksen tuloksellisuus ja vaikutus puun laatuun; Pentti Niemistö, Metsäntutkimuslaitos
- Työmaakäynti harvennushakkuukohteilla
- Tutustuminen StoraEnson pakkauskartonkitehtaaseen Lahden Hennalassa

Helppoa metsänomistusta? – eri kasvatuserämenetelmät ja omistusmuodot 21.10.2014.

Millaisia menetelmiä uusi metsälaki sallii metsän kasvatuksessa? Miltä näyttää eri-rakenteisen kasvatuksen metsä hakkuun jälkeen? Millaisia omistustapoja metsänomistukseen on?

Tutustuminen vaihtoehtoisiiin metsän kasvatuserämenetelmiin ja omistusmuotoihin 21.10.2014.

Teoriaa metsänkasvatuserämenetelmistä ja retkeily erirakenteisen kasvatuksen hakkuukohteille. Asiantuntijana Tiina Ojansivu, Mhy Päijät-Häme. Osallistujia 7 henkilöä. Teoriaa eri omistusmuodoista: yhtymä, kuolinpesä, yhteismetsä, osakeyhtiö. Kokemuksia ja näkemyksiä asiantuntijoilta ja osallisilta. Osallistujia 10 henkilöä.

8.5 Kustannuserittely

8.6 Metsäsektorin aluetalousvaikutuksia Päijät-Hämeessä